Διδαχή την Κυριακή του Τυφλού για την έπαρση και την ταπεινοφροσύνη (Άγιος Ιγνάτιος Μπριαντσανίνωφ)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 11 Μαΐου, 2018

«Εις κρίμα εγώ εις τον κόσμον τούτον ήλθον, ίνα οι μη βλέποντες βλέπωσι και οι βλέποντες τυφλοί γένωνται» (Ιω. 9:39)

ΑΓΑΠΗΤΟΙ αδελφοί! Ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός, μετά τη **θεραπεία του εκ γενετής τυφλού**, για την οποία ακούσαμε σήμερα στο ιερό Ευαγγέλιο, είπε: «Ήρθα για να φέρω σε κρίση τον κόσμο, έτσι ώστε αυτοί που δεν βλέπουν να βρουν το φως τους, κι εκείνοι που βλέπουν ν' αποδειχθούν τυφλοί» (Ιω. 9:39). Τέτοια λόγια δεν μπορούσαν ν' αφήσουν αδιάφορους τους υπερήφανους «σοφούς» και «δικαίους» του κόσμου τούτου, όπως ήταν οι Φαρισαίοι. Εξαιτίας της φιλαυτίας τους και της μεγάλης ιδέας που είχαν για τον εαυτό τους, αισθάνθηκαν θιγμένοι από την παρατήρηση του Κυρίου. Αντέδρασαν, λοιπόν, με μιαν ερώτηση, που εκφράζει την αγανάκτηση και την έπαρσή τους, αλλά συνάμα και τη χλευαστική τους διάθεση και τον φθόνο τους και την περιφρόνησή τους προς τον Χριστό: «Μήπως είμαστε κι εμείς τυφλοί;» (Ιω. 9:40).

Στην απάντηση του Κυρίου καθρεφτίζεται η ψυχική κατάσταση των Φαρισαίων, η οποία προκάλεσε την ερώτησή τους: «Αν ήσασταν τυφλοί, δεν θα ήσασταν ένοχοι· τώρα, όμως, λέτε με βεβαιότητα ότι βλέπετε· η ενοχή σας, λοιπόν, παραμένει» (Ιω. 9:41).

Πόσο φοβερή ασθένεια της ψυχής είναι η **έπαρση**! Στα ανθρώπινα έργα, στερεί από τον υπερόπτη τη βοήθεια και τη συμβουλή του πλησίον. Και στο έργο του Θεού, στο έργο της σωτηρίας, στέρησε από τους αλαζόνες Φαρισαίους της εποχής του Κυρίου και στερεί από τους Φαρισαίους κάθε εποχής τον πιο πολύτιμο θησαυρό, τη θεία δωρεά που έφερε από τον ουρανό ο Υιός του Θεού· τους στέρησε και**τους στερεί τη θεία αποκάλυψη και τη μακάρια κοινωνία με τον Θεό**, κοινωνία που προ-ϋποθέτει την αποδοχή αυτής της αποκαλύψεως.

Οι Φαρισαίοι θεωρούσαν ότι ανήκαν στους ανθρώπους «που βλέπουν», ότι δηλαδή είχαν φτάσει στην αληθινή και τέλεια θεογνωσία, δεν χρειάζονταν περαιτέρω πρόοδο και, επομένως, δεν είχαν ανάγκη από καμιά σπουδή ή διδαχή. Γι' αυτό απέρριπταν τη διδασκαλία για τον Θεό, που τους την παρέδιδε άμεσα ο Ίδιος.

Η αρετή της ταπεινώσεως εναντιώνεται στο πάθος της υπερηφάνειας , το οποίο εκδηλώνεται με ξεχωριστό τρόπο στο πνεύμα του κάθε ανθρώπου. Όπως η υπερηφάνεια είναι κατεξοχήν ασθένεια του πνεύματος, έτσι και η ταπείνωση είναι κατεξοχήν κατάσταση ευρωστίας του πνεύματος, μια αγαθή και μακάρια κατάσταση. Στην Αγία Γραφή και στα έργα των αγίων πατέρων ονομάζεται συχνά και ταπεινοφροσύνη. **Τι είναι η ταπεινοφροσύνη;** Είναι η ορθή αντίληψη του ανθρώπου για την ανθρώπινη φύση και, επομένως, η ορθή αντίληψη του ανθρώπου για τον εαυτό του.

Το **άμεσο αποτέλεσμα** της ταπεινώσεως ή ταπεινοφροσύνης ως ορθής αντιλήψεως για την ανθρώπινη φύση και για τον ίδιο μας τον εαυτό είναι η**ειρήνευση της καρδιάς**. Ο ταπεινός άνθρωπος είναι ειρηνικός και απέναντι στους συνανθρώπους του και απέναντι στον εαυτό του και απέναντι στις κάθε λογής περιστάσεις και απέναντι στον Θεό, είναι ειρηνικός και με τη γη και με τον ουρανό.**Η ταπείνωση έχει πάρει το όνομά της από την ειρήνη που γεννά στην καρδιά μας. Την κατάσταση της ηρεμίας, της χαράς και της μακαριότητας, που προκαλείται μέσα μας από την αρετή, την ονομάζουμε ταπείνωση. Όταν θέλουμε μαζί με την κατάσταση να δείξουμε και την πηγή της, τότε κάνουμε λόγο για ταπεινοφροσύνη.**

Μη σκεφθείτε, αγαπητοί αδελφοί, ότι ο ορισμός που δώσαμε στην ταπεινοφροσύνη, περιγράφοντάς την ως την **ορθή αντίληψη του ανθρώπου για την ανθρώπινη φύση**, γενικά, και **για τον εαυτό του, ειδικά**, είναι αυθαίρετος. Ο ίδιος ο Κύριος την όρισε έτσι, λέγοντας: «Θα γνωρίσετε την αλήθεια, και η αλήθεια θα σας ελευθερώσει» (Ιω. 8:32). Τ**ι είναι αυτή η ελευθερία, η πνευματική ελευθερία, που παρέχεται από την αλήθεια, αν όχι η ευλογημένη ειρήνη της καρδιάς, αν όχι η αγία ταπείνωση, αν όχι η ευαγγελική ταπεινοφροσύνη; Η θεία αλήθεια είναι ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός** (Βλ. Ιω. 14:6). Εκείνος διακήρυξε: «Μάθετε από μένα», από τη θεία Αλήθεια, «ότι είμαι πράος και ταπεινός στην καρδιά, και θα βρείτε ανάπαυση στις ψυχές σας» (Ματθ. 11:29). **Η ταπεινοφροσύνη είναι τρόπος σκέψεως του ανθρώπου εμπνευσμένος από τη θεία Αλήθεια** ["Το στόμα του ταπεινόφρονα λέει την αλήθεια", σημειώνει ο όσιος Μάρκος ο Ασκητής, (Περί νόμου πνευματικού Κεφάλαιο Σ', θ')]. **Η έπαρση είναι θλιβερή και ολέθρια αυταπάτη, είναι θανάσιμη πλάνη, με την οποία η τυφλωμένη ανθρώπινη φύση ξεγελά τον εαυτό της και ξεγελιέται από τους δαίμονες.**

Λανθασμένες είναι οι κρίσεις και οι εκτιμήσεις του υπερόπτη . Τον εαυτό του τον θεωρεί αυθύπαρκτο ον, όχι πλάσμα του Θεού. Την επίγεια ζωή την αισθάνεται ατέλειωτη. Τον θάνατο δεν τον συλλογίζεται. Στην αιωνιότητα δεν πιστεύει. Η θεία πρόνοια γι’ αυτόν είναι ανύπαρκτη. Ως κυβερνήτη του κόσμου αναγνωρίζει την ανθρώπινη λογική. Όλες οι σκέψεις του σέρνονται στη γη. Τη ζωή

του την έχει προσφέρει θυσία στον κόσμο τούτο, στον οποίο **επιθυμεί να εγκαθιδρύσει τη διαρκή απόλαυση μέσω της αμαρτίας**. Αυτή ακριβώς είναι η άλογη και μάταιη επιδίωξη των τυφλωμένων Φαρισαίων και Σαδδουκαίων.

Τον **ταπεινόφρονα** άνθρωπο, απεναντίας, στον δρόμο της επίγειας ζωής τον συνοδεύει η **μνήμη του θανάτου**, διδάσκοντάς τον **να ενεργεί σε κάθε περίσταση με το βλέμμα του στραμμένο στην αιωνιότητα** και επιδρώντας ευεργετικά σ' όλα του τα έργα. **Ο ταπεινός εργάζεται για την αρετή, όχι για την ικανοποίηση παθών, και γι' αυτό ό,τι κάνει είναι ωφέλιμο για τους συνανθρώπους του**. Ο ταπεινός βλέπει τον εαυτό του σαν έναν ασήμαντο κόκκο μέσα στο σύμπαν, μέσα στους αιώνες, μέσα στις γενιές και τα γεγονότα που πέρασαν και που έρχονται. Ο νους και η καρδιά του ταπεινού δέχονται πρόθυμα τη χριστιανική αλήθεια και προοδεύουν σταθερά στις χριστιανικές αρετές. **Ο νους και η καρδιά του ταπεινού βλέπουν και αισθάνονται την πτώση της ανθρωπίνης φύσεως, γι' αυτό μπορούν ν' αναγνωρίσουν και να δεχθούν τον Λυτρωτή**.

Η ταπεινοφροσύνη δεν αναγνωρίζει αξία στην πεσμένη ανθρώπινη φύση. Βλέπει τον άνθρωπο ως κορυφαίο θείο δημιούργημα, αλλά **βλέπει και την αμαρτία που έχει διαποτίσει και δηλητηριάσει όλη την ύπαρξή του**. Η ταπεινοφροσύνη αναγνωρίζει το μεγαλείο του πλάσματος του Θεού, αλλά συγχρόνως διαπιστώνει και την παραμόρφωσή του από την αμαρτία. Γι' αυτή τη συμφορά θλίβεται συνέχεια. Βλέπει τη γη σαν έναν τόπο εξορίας του ανθρώπου και τον βιάζει να επιστρέψει με τη μετάνοια στον ουρανό, που τον έχασε με την έπαρση.

Η **έπαρση**, απεναντίας, που προκάλεσε την πτώση και την καταστροφή της ανθρωπότητας, δεν βλέπει και δεν αναγνωρίζει πτώση και παραμόρφωση στην ανθρώπινη φύση· βλέπει μόνο αξία, ωραιότητα, τελειότητα. Ακόμα και τα νοσήματα της ψυχής, τα πάθη, τα θεωρεί προσόντα. **Μια τέτοια θεώρηση της ανθρωπίνης φύσεως κάνει τον Λυτρωτή τελείως περιττό**.

Η όραση των υπερηφάνων είναι τυφλότητα, ενώ η τυφλότητα των ταπεινών είναι ικανότητα για θέαση της αλήθειας. Αυτό είναι το νόημα των λόγων του Κυρίου: «Ήρθα για να φέρω σε κρίση τον κόσμο, έτσι ώστε αυτοί που δεν βλέπουν να βρουν το φως τους, κι εκείνοι που βλέπουν ν' αποδειχθούν τυφλοί». Οι ταπεινοί δέχονταν τον Κύριο και φωτίζονταν από το θείο φως Του. **Οι υπερήφανοι, ικανοποιημένοι με τον εαυτό τους, Τον απέρριπταν και βυθίζονταν ακόμα περισσότερο στο σκοτάδι με την άρνηση και τη βλασφημία του Θεού**.

Λάμπουν ζωηρά μέσα στον καθαρό ουρανό της νύχτας τ' αναρίθμητα αστέρια, παραβγαίνοντας ποιο θα στείλει στη γη περισσότερο φως. Μόλις, όμως, ξεπροβάλει ο ήλιος, όλα τ' αστέρια γίνονται άφαντα σαν ανύπαρκτα, αν και στην πραγματικότητα

παραμένουν στις θέσεις τους. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και με τις **ανθρώπινες αρετές: Όταν συγκρίνονται μεταξύ τους, έχουν κάποιο φως. Εξαφανίζονται, όμως, μπροστά στην απόλυτη αρετή, μπροστά στο φως της Θεότητας**.

Ο απόστολος, μιλώντας για τις αρετές του δίκαιου Αβραάμ, λέει ότι ο πατριάρχης «μπορούσε να καυχηθεί, όχι όμως απέναντι στον Θεό... Ο Αβραάμ πίστεψε στον Θεό, και γι' αυτή του την πίστη ο Θεός τον αναγνώρισε δίκαιο» (Ρωμ. 4, 2-3). Έτσι έπρεπε να κάνουν οι Φαρισαίοι, που καμάρωναν για την καταγωγή τους από τον Αβραάμ, αλλά είχαν αποξενωθεί πνευματικά απ' αυτόν. Σε αντίθεση με τον Αβραάμ, θέλησαν να διατηρήσουν τις νομιζόμενες αρετές του «παλαιού ανθρώπου», κι έτσι έγιναν ανίκανοι ν' αποκτήσουν αυτογνωσία και θεογνωσία. Άκουσαν, λοιπόν, τη φοβερή ετυμηγορία του Κυρίου: «Αν ήσασταν τυφλοί», αν, δηλαδή, αναγνωρίζατε την πνευματική σας τυφλότητα, «δεν θα ήσασταν ένοχοι· τώρα, όμως», όντας τυφλοί, «λέτε με βεβαιότητα ότι βλέπετε· η ενοχή σας, λοιπόν, παραμένει»· παραμένει, γιατί την αποδεχθήκατε και τη χαράξατε μέσα σας με την αμφιβολία σας.

Μαθητής των Φαρισαίων ήταν στα νεανικά του χρόνια ο άγιος απόστολος Παύλος. Όπως ο ίδιος διηγείται, για να μας διδάξει, ήταν «Εβραίος γέννημα θρέμμα» και «ως προς την ερμηνεία του νόμου Φαρισαίος». «Ήμουν άμεμπτος», λέει, «σε ό,τι αφορά την τήρηση του νόμου. **Αυτά, όμως, που άλλοτε ήταν για μένα πλεονεκτήματα, τώρα με την πίστη στον Χριστό τα βλέπω σαν μειονεκτήματα.** Πραγματικά, όλα εξακολουθώ να τα θεωρώ μειονεκτήματα σε σχέση με το ασύγκριτα ανώτερο αγαθό που κέρδισα, γνωρίζοντας τον Ιησού Χριστό, τον Κύριό μου» (Φιλιπ.3, 5-8).

Αγαπητοί αδελφοί! Ας μιμηθούμε τον απόστολο Παύλο και τους άλλους αγίους του Θεού. Ας πλησιάσουμε τον Κύριο, έχοντας απορρίψει τελείως την καταστρεπτική έπαρση και έχοντας εγκολπωθεί την ταπείνωση. Μέσω της ταπεινώσεως ας προσκολληθούμε στον Πλάστη μας. **Με την ταπείνωση ας ελκύσουμε την προσοχή και την ευσπλαχνία του Θεού μας** , που είπε: «Σε ποιον θα ρίξω το βλέμμα μου, παρά στον ταπεινό, στον ήσυχο, σ' εκείνον που τρέμει τα λόγια μου;» (Ησ. 66:2). Βλέποντας και αναγνωρίζοντας τις αμαρτίες μας, ας συμπεριλάβουμε τον εαυτό μας στους αμαρτωλούς, τους αγαπημένους του Θεού. Απορρίπτοντας την έπαρση, ας διαχωρίσουμε τον εαυτό μας από τους ψευτοδικαίους, για να μη μας αποστραφεί ο Θεός, που είπε: «Δεν ήρθα να καλέσω σε μετάνοια τους δικαίους, αλλά τους αμαρτωλούς» (Ματθ. 9:13). Με την ταπείνωση η καρδιά μας ας γίνει πνευματικό θυσιαστήριο του Θεού και ο θύτης, ο νους μας, **ας προσφέρει σ' Εκείνον θυσίες πνευματικές, ας προσφέρει τη θυσία της κατανύξεως, τη θυσία της μετάνοιας, τη θυσία της Εξομολογήσεως, τη θυσία της προσευχής, τη θυσία της ευσπλαχνίας**, εμπλουτίζοντας καθεμιάν απ' αυτές τις θυσίες με την ταπεινοφροσύνη· γιατί «**ο Θεός δεν θα περιφρονήσει μια καρδιά γεμάτη συν-**

τριβή και ταπείνωση» (Ψαλμ. 50:19). Αμήν.

(Πηγή: "Ασκητικές ομιλίες Α'" Αγίου Ιγνατίου Μπριαντσανίνωφ, επισκόπου Καυκάσου και Μαύρης Θάλασσας, Εκδ. Ιεράς Μονής Παρακλήτου, Ωρωπός Αττικής)